

Föreningen Sveriges Fäbodbrukare
c/o Pauline Palmcrantz
Overgattu 2
793 60 Siljansnäs
ordforande@fabod.nu
www.fabod.nu

Landsbygdsdepartementet
registrator@rural.ministry.se

Fäbodbrukarnas synpunkter till Tekniskt underlag Landsbygdsprogram 2014-2020 samt Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion i Landsbygdsprogrammet. För kännedom bifogas kommentar med anledning av Jordbruksverkets och Skogsstyrelsens förslag till förenklat landsbygdsprogram 2014-2020.

Fäbodbrukarna har tidigare lämnat grundläggande synpunkter till arbetet med TULPAN (20111130), skrivelsen tillgänglig på hemsida <http://www.fabod.nu> se vidare undersida Landsbygdspolitiken.

Föreliggande Tekniska underlag har dock på avgörande punkter inte beaktat Fäbodbrukarnas synpunkter och behov. Med anledning av detta har vi begärt och i början av september genomfört ett möte med nyttillträdde GD Leif Denneberg och för fäbodbrukets frågor närmast ansvariga tjänstemän på SJV. Vid detta möte rätades några frågetecken ut. Vi konstaterade också gemensamt en brist på kunskap om såväl fäbodbrukets och utmarksbrukets kvaliteter och omfattning i tid och rum i landet, liksom om möjligheterna att via landsbygdsprogrammet beakta dessa värden och deras potential för landsbygden och för Sverige. Vidare konstaterade vi gemensamt ett behov av vidare utredning och ett utvecklingsarbete vad gäller förutsättningar och möjligheter för det svenska fäbodbruket inför den vidare hanteringen inom landsbygdsprogrammet. Dessutom finns det behov av att klargöra ansvaret för fäbodbrukets frågor som del i miljömålet Rikt odlingslandskap samt som lokal och traditionell kunskap att förvalta enligt konventionen om biologisk mångfald.

I samband härmed vill vi erinra om att fäbodbruket i konventionen om biologisk mångfald, behandlas specifikt artikel 8 j som handlar om ansvaret att ...”respektera, bevara och bibehålla kunskaper, innovationer och sedvänjor hos ursprungliga och lokala samhällen med traditionella livssätt som är relevanta för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, och främja en bredare tillämpning av dessa, med godkännande och deltagande av innehavarna av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor, samt främja rättvis fördelning av nyttan som uppkommer vid utnyttjandet av sådana...”

Det är ett faktum att fäbodbruket under nuvarande omständigheter har en relativt stor andel av sin ekonomi i form av olika ersättningar, och framförallt miljöersättningar. De ekonomiska förutsättningarna för de småjordbruk som har fäboddrift är därmed en komplex helhet och det går inte att reducera fäbodbrukets angelägenheter enbart till fäbodersättningarna.

Mot bakgrund av ovanstående vill vi därför hänvisa till ett sådant kommande utrednings- och utvecklingsarbete tillsammans med SJV (m fl parter) och vad som där kommer att tas fram av bättre utformade och bättre förankrade förslag till hantering av fäbodbrukets behov och möjligheter, också inom landsbygdsprogrammet. Därmed förväntar vi oss också att behandla frågan om fäbodbrukets omfattning i landet då nuvarande antalsmålsättning utgör en alltför låg nivå för att enligt vår uppfattning motsvara Sveriges åtaganden om att bevara och bibehålla och tillvarata kunskaper, innovationer och sedvänjor inom fäbodbruket.

I övrigt vill vi i det följande kort kommentera några konkreta och centrala spörsmål.

Övergripande och primärt gäller att den sammantagna årsekonomin måste förbättras för småjordbruk som har fäboddrift. Hur detta kan och bör åstadkommas är en fråga som vi förväntar oss ska ingå i en kommande utredning och vidare utvecklingsarbete.

På kort sikt kan vi enklast formulera önskemålet att reellt återställa ersättningsnivån till fäbodbruket till den nivå som gällde under föregående programperiod. Under förutsättningen att allt annat är oförändrat.

Utifrån detta är nu lagda förslag till ersättningsnivåer otillräckliga. Det må vara möjligt att ha uppdelningen av ersättning för fäbod i bruk med tillägg av ersättning för fäbodbete. Dock är den föreslagna konstruktionen med en halvering av fäbodbetesersättningen vid fler än 30 djurenheter svårförståelig. Det är ett faktum att de djurföretag med fäboddrift som har fler än trettio djurenheter regelmässigt är åretrunt verksamma näringsdrivande djurföretag som bedriver fäbodbruk/-bete som en grundläggande förutsättning för sin existens. Inte sällan är det de sista kvarvarande djurföretagen i många byar på perifer landsbygd och en försämring av villkoren för dessa företag riskerar därmed att slå ut förutsättningarna för den djurhållningen. Det är också så att omkring hälften av de fäbodgående djuren i landet finns inom djurföretag/ fäbodbruk med trettio djurenheter eller mer. Kan verkligen syftet med denna förändring vara att dessa näringsdrivande djurföretag därmed ytterligare förväntas öka besättningsstorleken för att få möjlighet till ett löneuttag ur företaget?

Enligt vår uppfattning finns anledning att se över målsättningarna och incitamenten för att utveckla kvaliteterna med det svenska fäbodbruket!

Rent allmänt finns det dessutom anledning att i största möjliga utsträckning utforma även miljöersättningarna till fäbodbruket som rättighetsersättningar. Detta dels för att öka förutsägbarhet och planeringsbarhet för den enskilde, men också för att få större grad av likabehandling över det svenska fäbodområdet.

Ersättning för särskild skötsel för fäbodbete, underhåll av byggnader samt traditionell fäboddrift är tänkbara ersättningsgrunder. Dock måste dessa åtaganden utformas på ett funktionellt sätt och göras ekonomiskt försvarbara för brukaren. Det kan dessutom vara eftersträvanvärt att de understödjer en återetablering av fäbodbruket som levande kulturarv inom ramen för lokal och traditionell kunskap enligt CBD, artikel 8j.

Ersättning för vallning måste ifrågasättas principiellt om det hör hemma i landsbygdsprogrammet. Skisserade ersättningsgrunder är för övrigt helt otillräckliga.

Vad gäller ”Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion” så vill vi rent allmänt peka på det faktum att fäbodbruket enligt vår uppfattning på ett självklart sätt faller inom ramen för det övergripande målet för ekologisk produktion. Regelverket för ekologisk produktion får inte missgynna eller komplicera för fäbodbruket. I ett miljömässigt och kvalitativt helhetsperspektiv får gärna incitament finnas för att inkludera ekologisk produktion i verksamheten för ett småjordbruk som har fäboddrift.

Med anledning av Jordbruksverkets och Skogsstyrelsens förslag till förenklat landsbygdsprogram 2014-2020 vill vi lämna följande kommentar med anledning av att man där föreslår möjligheten att helt ta bort ersättningen till fäbodbete samt fäbod i bruk.

Utifrån vårt perspektiv är det oacceptabelt att alls lyfta fram ett förslag om att ta bort ersättningarna till fäbod i bruk och fäbodbete utan att också lyfta fram alternativ och utan att föra den diskussionen med Fäbodbrukarna som berörd målgrupp. Principiellt ställer vi oss frågande inför att just fäbodbruket ska lyftas ut ur det svenska landsbygdsprogrammet. Vi ställer oss också frågande inför var och hur fäbodbrukets frågor kan hanteras med mindre kostnader. Vi förväntar oss därmed att också detta ska diskuteras i en kommande utredning och ett vidare utvecklingsarbete.

Stöllet 2012-09-21

Pauline Palmcrantz, ordförande
Föreningen Sveriges Fäbodbrukare